

При цьому, автор свідомо наголошує на існуванні системи конституційного законодавства, яка урегульовує інститут ЗМІ. Ця система представлена актами чинного законодавства, які різняться за предметом правового регулювання та своєю юридичною силою, а також міжнародним законодавством (міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; загальновизнаними нормами і принципами міжнародного права, які визначають і гарантують права людини в інформаційній сфері). На жаль, донині інформаційне законодавство лише фрагментарно регулює конституційно-правовий статус ЗМІ. Комплексне ж унормування відповідного статусу ЗМІ на сьогодні не можливе без завершення підготовки Інформаційного кодексу України, запровадження якого стане реалізацією відповідних міжнародних стандартів.

Швець І. В.,
ад'юнкт кафедри конституційного та міжнародного
права НАВС

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ – ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВ ДИТИНИ

Центральним елементом конституційно-правового статусу дитини є права й обов'язки, які безпосередньо визначають її становище в суспільстві, міру юридичної свободи і відповідальності. В юриспруденції під правами, які є у громадянина, розуміють надані йому законом можливості. Вони створюють необхідні умови для всебічного розвитку особи, задоволення її інтересів та потреб. Права, свободи й обов'язки людини, тобто певні можливості, які необхідні для існування розвитку людини в конкретних історичних умовах, об'єктивно визначаються досягнутим економічним, соціальним та культурним рівнем розвитку суспільства і мають бути законними й рівними для всіх людей.

Своє юридичне закріплення права та свободи людини і громадянина знаходять, насамперед, у Конституції України і конституційному законодавстві, яке зорієнтовано на міжнародно-правові стандарти. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина є основоположною частиною чинної Конституції України. Закріплення основ правового статусу особи в Конституції України відображає принципово новий підхід до розуміння прав людини та громадянина і є головним критерієм і принципом правової держави. Крім того, Конституція України передбачає, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів, як зазначалося, не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав та свобод (ст. 22).

З правової точки зору дитина виступає самостійним суб'єктом права. Саме тому на неї розповсюджується весь комплекс громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав людини. Конституція України гарантує правовий захист, матеріальну і моральну підтримку дитинства (ст. 24). Це свідчить про те, що держава не є пасивним учасником при реалізації зазначених норм права, а активно сприяє забезпеченню реалізації прав дитини та виконує функцію її соціального захисту.

Таким чином, права, свободи та обов'язки дитини, закріплені в Конституції України, їх широта, реальність, гарантованість виражають не тільки фактичний та юридичний статус дитини в суспільстві, а й суть діючої в країні демократії, соціальні можливості, закладені в самому суспільному устрої. Вони є виразником зрілості суспільства, його досягнень, своєрідною „візитною карткою”. Увесь арсенал громадянських, економічних, соціальних, політичних і культурних прав, свобод та обов'язків має служити подальшому розвитку демократії й соціальному прогресу.

Загальний конституційно-правовий статус дитини в значній мірі визначається загальним статусом людини і громадянина, адже в конституційному законодавстві, за певним виключенням, майже відсутні норми, що безпосередньо згадують про права дитини, а в загальній теорії права не розроблені ознаки особливого суб'єкта права, яким є дитина. У розділі II Конституції України “Права, свободи та обов'язки людини і громадянина” поняття “неповнолітні” та “діти” вживаються тільки в трьох статтях: у ст. 43, що передбачає заборону використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах; у ст. 51, що містить норми про обов'язок утримання батьками дітей до їх повноліття та обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків; у ст. 52, що встановлює рівність дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Передбачається, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Також п. 6, ч. 1, ст. 92 передбачає, що виключно законами визначаються засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства. В інших нормах дитина виступає суб'єктом правовідносин і включається в терміни “усі”, “кожний”, “громадянин”.

Найбільш поширена класифікація прав дитини, розкрита Конвенцією ООН з прав дитини, відповідно до якої права можуть бути поділені на п'ять груп за аналогією з традиційною класифікацією прав людини: громадянські (особисті), політичні, економічні, соціальні та культурні. Але при розмежуванні вказаних груп виникають проблеми, особливо при розмежуванні громадянських і політичних прав. Довгий час правовий статус дитини характеризувався відсутністю у нього практично всіх громадянських прав. Щодо економічних, соціальних та культурних прав дитини, то “розподіл між ними також провести достатньо проблематично”.

Таким чином, права дитини – це сукупність можливостей, які забезпечують необхідне виховання, навчання та розвиток дитини з метою формування її належного фізичного та морального стану та характеризує правовий статус дитини з урахуванням особливостей її розвитку до повноліття.

Враховуючи вищевказане, можна стверджувати, що права та свободи, закріплені Конституцією України, в цілому відповідають положенням Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Декларації прав дитини, Конвенції про права дитини. Вважаємо, що це пов'язано з тим, що права дитини визначаються

міжнародним правом безпосередньо, і перестали бути внутрішньою справою держави. Хоча, при цьому, міжнародні угоди і пакти про права дитини безпосередньо не надають їй відповідних прав. Вони встановлюють лише взаємні зобов'язання держав по наданню своїм громадянам певних прав та свобод. Вирішення конкретних питань про права й свободи дитини належить до внутрішньої компетенції держави.

Бедрековська Т. С.,
студентка 5-К-А курсу юридичного факультету
ННІЗДН НАВС

ПРЕДМЕТ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ

Відповідно до статті 69 Конституції України: «Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії» [1, ст. 141]. Отже, право українського народу на волевиявлення у формі референдуму є конституційним і закріплене в Основному Законі. За 22 роки існування України як самостійної держави всеукраїнський референдум проводився двічі, ще було 150 місцевих референдумів, хоча питань, вирішувати які має весь народ накопичилось багато [2, с. 233].

В ході широкомасштабної конституційної реформи, яка розпочалася в нашій державі, надзвичайно важливим є прийняття Верховною Радою України 16 листопада 2012 р. нового закону «Про всеукраїнський референдум» [3, ст. 3729], в якому значно розширюються межі предмета всеукраїнського референдуму.

Предмет референдуму є важливим інститутом референдного права, який являє собою сукупність норм конституційного та інших галузей права, що визначають суспільно значущі проблеми, які можуть бути вирішені шляхом референдуму. Власне, предмет референдуму – це сутність і зміст питань, що виносяться на всеукраїнський референдум. Тобто, інститут предмета референдуму визначає сутність і зміст проблем, що вирішуються шляхом всенародного голосування [4, с. 8].

Так, згідно зі ст. 3 Закону України «Про всеукраїнський референдум» предметом останнього можуть бути такі питання:

1. схвалення нової редакції Конституції України, внесення змін до Конституції України, скасування, втрату чинності чи визнання нечинним закону про внесення змін до Конституції України;
2. про зміну території України;
3. щодо прийняття чи скасування закону України або внесення змін до чинного закону України;
4. з будь-якого питання за винятком тих, щодо яких референдум не допускається згідно з Конституцією України [3, ст. 3729].

Український вчений В. Федоренко вважає, що «Предмет референдуму - це суспільні відносини, пов'язані з реалізацією права громадян на участь у референдумах, тобто права шляхом безпосереднього голосування вирішувати найважливіші суспільно значущі питання загальнодержавного та місцевого значення» [4, с. 8]. Предмет волевиявлення громадян України на референдумах визначається змістом цих питань. Як правило, предметом